

MAKEDONIYALIK ALEKSANDRNING HAYOTI

Ismoilova Munisa Jalol qizi
Urganch Davlat Universiteti
Ijtimoiy –Iqtisodiy fanlar fakulteti
Tarix(mintaqalar va yo'nalishlar bo'yicha)
yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Makedoniyalik Aleksandrning hayoti ,harbiy yurishlari va u asos solgan davlat tasvirlangan .Maqola orqali Aleksandrning umri qanday o'tganligi va oilasi haqida qisqacha bilib olishingiz mumkin .

Kalit so'zlar: Makedoniya, Makedoniyalik Aleksandr , FilippII , Olimpia,Roksana .

Аннотация: В данной статье описывается жизнь Александра Македонского,его военные походы и основанное им государство. Благодаря статье вы сможете вкратце узнать жизни и семье Алелсандра.

Ключевые слово: Македония ,Александр Македонский,ФилиппII, Олимпия,Роксана.

Abstract: This article describes the life of Alexandr the Great ,his military campaigns and the state he founded. Through the article, you can briefly learn about Alexander's life and family.

Key words: Macedonia , Alexander the Great, Philipp II , Olympia, Roxana .

Aleksandr tarixdagi eng taniqli harbiy rahbarlardan biri edi. U miloddan avvalgi 356 – yilda tug'ilgan. O'sha paytda Makedoniya poytaxti- Pella bo'lgan. U Makedoniya qiroli Filipp II va Epirus malikasi Olimpianing o'g'li edi. Filipp o'n uch yoshli Aleksandrni Mejaga yuboradi, u yerda miloddan avvalgi 342- 340 yillarda yunon faylasufi Aristoteldan ta'lim oldi. U ritorika , adabiyot , geografiya va harbiy fanlar bo'yicha bilimlarga ega bo'ldi. Bu uning ilm- fan , tibbiyot va falsafaga muhabbatini kuchaytirdi.

Aristotel Aleksandrغا kuchki ta'sir ko'rsatdi, bu uning intellektual rivojlanishi va yunon madaniyatiga sig'inishi uchun juda muhim edi. Ko'pgina olimlar Aleksandrغا hamrohlik qilgan . Fors imperiyasining keying yurishlaridan boshlab u Aristotelga begona hayvonlar , o'simliklar, suvlar va mamlakatlar to'g'risida yangi bilimlarni muntazam ravishda yuborib turdi.

Uning otasi doimiy harbiy yurishlar tufayli ko'pincha yo'q edi. Aleksandr qudratli va irodali onaning ta'sirida o'sdi. U Aleksandrni shoh taxtida ko'rishni xohlardi. Shu sababli, u hatto qarshilik ko'rsata olmadi va o'zining ukasi Arxidaiosni zaharladi. Olimpia erini yomon ko'ra edi. Filippning so'nggi xotini Kleopatra edi. Miloddan avvalgi 337 – yilda Aleksandrning otasi Kleopatra bilan turmush qurganida ota va o'g'il o'rtasida to'qnashuvlar bo'lgan. Ammo taxt uchun kurashda otasi bilan keyingi janjaldan keyin ham oldindan belgilab qo'yilganidek Aleksandr taxtga o'tiradi va qo'shinning bosh qomondoni bo'ladi. Miloddan avvalgi 336 –yildan Filipp II vafot etgandan so'ng, Aleksandr o'zining barcha raqiblarini o'ldirgan yoki haydab chiqarib, taxtga o'tirgan. U armiya qomondoni va Korinf kongressining rahbari sifatida ham ajralib turadi. Eramizdan avvalgi 335 –yilda ajralib ketgan Frakiya qabilalarini bo'ysundirish uchun shimolga yurish qiladi. Miloddan avvalgi 355- yilda frakiyalik va illyuriyaliklarni qo'zg'olonlarini bostiradi.

“ Aleksandr Oks daryosi qirg'og'iga keldi”¹, deydi muallif. Bungacha bo'lgan boblarda Aleksandrning Eronga qilgan yurishi, Eron shohi Doro ustidan g'alaba qilishi hikoya qilinadi. Eron shohi yengilgandan so'ng, u Kavkaz tog'lariga qarab qochadi. Aleksandr uni izma –iz ta'qib etib kelaveradi. Doro Kavkaz tog'lariga yashirinmoqchi bo'ladi. Biroq Bess Doroni o'ldirib, boyliklarini olib, O'rta Osiyoga qarab qochadi. Aleksandr Doroni o'ligini topib, uni sharq udumiga ko'ra izzat – ehtirom bilan dafn etishni buyuradi-da, o'zi Bessning izidan ketadi. Bir necha vaqt Kavkazda bo'lib, u yerda “shahar quradi va unga Aleksandriya deb nom beradi”². Miloddan avvalgi 329- yilda So'g'diyonada Spitamen boshchiligida qo'zg'olon boshlanadi. Aleksandr qo'zg'olonni miloddan avvalgi 328- yil kuzda xiyla yo'li bilan bostiradi. Shundan so'ng u So'g'd zodagonlari - Xoriyen va Oksiartning Hisor tog'larida joylashgan qal'alarini qo'lga kiritib, Osiartning qizi Ravshanakka ya'ni Roksanaga uylanadi. Do'stlik ipini abadiy bog'lash uchun u go'zal Roksanaga hukm yo'li bilan emas, ko'ngil yo'li bilan qonuniy uylanadi. Ammo Roksananing umri qisqa bo'ldi. Undan farzand qolmaydi. Aleksandrning onasi Olimpiada ham, saroy ahllari ham Roksanani hech kamsitmadi. Roksanada dunyoda tengsiz go'zal edi. Shohning sadoqatli sarkardasi Loga o'g'li Ptolomey so'zi bilan aytganda, u butun Osiyoni kezib bunday go'zalni uchratmaganini aytgandi.

¹ Arrian .Poxod Aleksandra ,Izd-vo AN SSSR, M- L, 1962, str.130.

² O'sha asar ,129- bet.

Aleksandr mahalliy xalq madaniyatiga katta e'tibor beradi va hurmat bilan qaraydi . Unga sharqona libos juda yarashardi. Makedonlarning kiyimida u xuddi yosh bolaga o'xshab qolardi. Osiyoliklar kiyimida esa yanada viqorli ko'rinadi.

Aleksandr o'n bir yillik hukmronligi davrida Kichik Osiyo ,Misr, Fors va boshqa mamlakatlarni zabt etib, qudratli imperiya yaratadi .U Hindistonga yetib boradi, ammo u yerdan qaytishga majbur bo'ldi. Janglarda uning sevimli oti Butsefal ham tig' tegib halok bo'ladi. Otining sharafiga Hind daryosi bo'yida Butsefaliya shahrini qurdiradi . Miloddan avvalgi 325- yilda Hindistonni tark etib , Bobilga qaytadi. U Bobilni o'z saltanatining markaziga aylantiradi. Davlatni miloddan avvalgi 336-323 – yillarda boshqardi . uning tarkibiga Bolqon yarimoroli, Kichik Osiyo , Misr ,Suriya, Falastin, Mesopatamiya , Eron ,O'rta Osiyo va Shimoliy Hindistonning bir qismi kirgan . Imperiyada Argeadlar(Temenidlar) sulolasi hukmronlik qilgan .Qo'shinining soni 30 ming kishini tashkil qilgan . Makedoniyalik Aleksandr miloddan avvalgi 323- yil Bobilda , 33 yoshda betoblikdan vafot etadi . U tuzgan saltanat uchga bo'linib ketadi. Buyuk Aleksandr hukmronligi davrida Yunoniston va Sharqda madaniy merosining birlashishi keying 300 yil davomida dunyoqarashni shakllantirgan “ellinizm davri” ni shakllantirdi. Imperiya bugungi me'yorlar bo'yicha taxminan quyidagi zamonaviy davlatlarga to'g'ri kelad: Gretsiya, Turkiya , Suriya ,Livan, Isroil,Iordaniya , Misr, Iroq, Eron , Afg'oniston va Pokiston .

Makedoniyalik Aleksandr imperiyasi Xorazm, Hindiston kabi davlatlar bilan diplomatik aloqalar olib borgan.Miloddan avvalgi 329- yilda Aleksandr Xorazmshoh Farasman bilan elchilik aloqalari olib borib, ittifoq tuzgan. Hindiston bilan tuzilgan shartnoma bo'yicha esa ikki davlat chegarasi Hind daryosi deb belgilangan.

Yunon-makedon qo'shinlari kalta qilich, uzun nayzalar, xanjar, oybolta va kamon bilan qurollangan. Qo'shin otliq va piyoda qo'shinga bo'lingan. Piyoda qo'shinlar 16 qatordan iborat falangada saflangan.Falanganing oltinchi qatoridagi nayza birinchi qatordagi jangchini himoya qilgan. Falanga qanotlarini otliqlar himoya qilagan. Aleksandr qo'shinining soni 30 ming kishini tashkil qilgan.Miloddan avvalgi 324 – yildan boshlab bu askarlarning siyraklashgan saflari Makedoniya tarkibida qurollantirilgan Baqtriya va So'g'diyona yoshlari hisobiga to'ldirilgan.

Xulosa: Makedoniyalik Aleksandr tarixdagi eng taniqli sarkardalardan biri edi. Vafotidan keyin unga “Buyuk” taxallusini berilgan. Buyuk Aleksandr strategik mahorat va mustahkam iroda bilan ajralib turadigan tarixiy shaxs edi. Mahoratli

qomondon o'z hayotini fathga bag'ishlagan. U ulkan davlat tuzdi va u yerdagi xalqlarni birlashtirdi. Hukmronligi davrida o'zgacha bir madaniyat shakllandi. Aleksandr shafqatsiz bo'lganidek, atrofdaki insonlarga saxovatli ham edi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. F.Boynazarov.Qadimgi dunyo tarixi.-Toshkent : "Iqtisod va Moliya", 2006.
2. A.Sagdullayev.O'zbekiston tarixi.-Toshkent: "Donishmand ziyosi", 2021.
3. S. Kurushkol. Qadimgi dunyo tarixi. –T oshkent : “ O'qituvchi”,1975.
4. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Aleksandr>